

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

Petras Bingelis: „Scenoje, kaip ir meilėje, reikia būti atviram“

2013-04-04

ŽURNALAS: Muzikos Barai

TEMA: Chorinė muzika

AUTORIUS: Rimantas Klevečka, Laura Barzdaitienė, Dainora Merčaitytė

DATA: 2013-04

Petras Bingelis: „Scenoje, kaip ir meilėje, reikia būti atviram“

Rimantas Klevečka, Laura Barzdaitienė, Dainora Merčaitytė

Sausio 3 dieną Kauno valstybinio choro meno vadovui ir dirigentui, VDU Muzikos akademijos profesoriui, aktyviam visuomenės veikėjui, Kauno miesto garbės piliečiui Petruui Bingeliui sukako 70 metų. Visada energingas ir puikiai nusiteikęs Maestro nemano, kad jubiliejus yra proga atsipalaiduoti. Darbas gena darbą, taigi net ir trumpas stabelėjimas būtų prabanga. Daugelį metų ugdyta valia ir darbštumas padeda vieną po kito įgyvendinti drąsius kūrybinius sumanymus.

Petras Bingelis savo iškilų jubiliejų prasmingai pažymi prie dirigento pulsto, džiaugiasi tuo, kad jo suburtas ir puoselėjamas choras yra vienintelis išpūdingos apimties chorinės muzikos kūrinių atlikėjas šalyje. Daugelį tokio pobūdžio lietuvių ir užsienio kompozitorių opusų Lietuvos publikai choras yra pristatęs pirmasis.

Iki šiol Kauno choras yra parengęs daugiau nei 150 pasaulinės muzikos klasikos lobynui priklausančių didelės apimties vokalinių-instrumentinių kūrinių nuo viduramžių iki moderniosios muzikos: oratorijų, kantatų, mišių, pasijų, koncertinių ir sceninių operų versijų.

- Valstybiniam Kauno chorui vadovaujate nuo pat jo įkūrimo 1969 metais. Esate dirigavęs dainų šventėse, įvairiems orkestrams, kolektyvams. Kaip manote, kokių asmeninių savybių privalo turėti dirigentas, kad suvaldytų tokią daugybę žmonių?

- Dabar galiu drąsiai pasakyti: jei nori tikrai suvokti, kaip sunku suvaldyti didelį kolektyvą, reikia išgyventi mažiausiai 70 metų. Taip, aš pats tik dabar pradedu iki galo

suprasti, kaip tai sudėtinga ir nepaprasta. Reikia labai didelės kantrybės, valios ir noro. Be šitų dalykų būtų labai sunku. Apskritai bet kurioje profesijoje valia labai reikalinga. Reikia turėti tikslą, reikia žinoti, kaip tą tikslą pasiekti. Tam, beje, kaip tik ir yra studijos, mokslai.

Pasirinkti muziką kaip gyvenimo kelią apsisprendžiau būdamas 16 metų. Dauguma tokių metų jaunuolių jau būna baigę muzikos mokyklas, o aš gyvenau provincijoje, tam neturėjau sąlygų. Bet nuo vaikystės mane traukė muzika, tad sulaukęs 16-os įstojau į tuometinį J. Tallat-Kelpšos muzikos technikumą, chorinio dirigavimo specialybę. Ten ir pasivijau tuos, kurie jau nuo vaikystės muzikavo mokyklose.

- Kodėl pasirinkote būtent dirigavimą?

- Priežastis labai paprasta: šešiolikos metų manęs jau niekur kitur nebeprisėmė, būti pianistu ar smuikininku buvo per vėlu. Chorvedyboje mokėsi daug jaunimo iš provincijos, juos parengdavo ir siųsdavo į miestelius, kolūkius dirbti su įvairiausiais ansambliais. Anuomet tai buvo labai populiariu - kiekvienas kolūkis turėdavo savo ansamblį, saviveiklos kolektyvų būdavo neįtikėtinai daug.

- Jūs diriguojate chorui, orkestrui, Jūsų kūrybinėje biografijoje minimos ir operos, kurias dirigavote Kauno muzikiniame teatre. Kokiomis sąlygomis turi pasižymėti geras dirigentas? Ar jos išugdomos, ar tai - Dievo dovana?

- Yra populiarius posakis, kad dirigentu gimstama, o ne tampama. Prieš juo tampant vertėtų įgyti atlikėjo profesiją, kuri padėtų geriau išmanyti instrumentų ar balso specifiką. Dirigentui būtina turėti labai gerą muzikinį pasirengimą. Tačiau, be įgytų žinių ir įgūdžių, kuriuos galima išlavinti, dar labai svarbu įgimtas gebėjimas girdėti, ypač žmogaus balsą, o tai jau gaunama su motinos pienu.

- Kauno valstybinio choro repertuare per daugelį metų susikaupė pačių įvairiausių kūrinių nuo dainų a cappella iki operų. Ar dar liko muzikos, kurią norėtumėte atlikti?

- Nors choras yra dainavęs daug įvairių kūrinių, dar daugiau yra neatliktų. Su metais įgyta patirtis leidžia kitaip vertinti ir atsirinkti kūrinius, tad ateityje laukia nemažai puikios muzikos, kuri Lietuvoje neskambėjo. Mes dažnai kuklinamės tai paminėti, bijodami pasirodyti muzikinės kultūros provincija, todėl ir nesireklamuojame, kad vyksta premjeriniai koncertai, o tokių jau daug buvo ir netrukus bus - tai Igorio Stravinskio Kantata moterų chorui ir solistams, Lietuvoje dar neskambėjusios Josefo Haydno „Karo mišios“, Krzysztofo Pendereckio „Lenkiškas requiem“. Be to, choras ruošiasi paminėti didžiųjų kompozitorių Giuseppe Verdi ir Richardo Wagnerio jubiliejinius metus. Kovo mėnesį Danijoje jau atlikome G. Verdi „Requiem“, o Pažaislio muzikos festivaliui rengiame R. Wagnerio operų ištraukas.

- Turite didelę pedagoginio darbo patirtį. Daugiau kaip 20 metų dirbate 1989 m. įkurtame LMTA Kauno fakultete, kuris nuo 2011 m. tapo VDU Muzikos akademija. Jūs buvote vienas iš iniciatorių, kad Kaunas turėtų aukštąją muzikos mokyklą. Ar pasiteisino jos veikla Kaune?

- Dar 1987 m. kartu su kompozitoriumi Algimantu Kubiliūnu, Kauno filharmonijos

vadovu Justinu Krėpšta ir kitais Kauno menininkais bei iniciatyviais žmonėmis kalbėjome apie būtinybę Kaune turėti aukštąją muzikos mokyklą, kuri rengtų reikalingus muzikus mieste veikiantiems kolektyvams. Šiandien, žvelgdamas į Kauno aukštosios muzikos mokyklos istoriją, galiu sakyti, kad mūsų viltys sustiprinti Kauno muzikinę kultūrą pasiteisino – atsinaujino Muzikinio teatro, valstybinio choro kolektyvai, Kaunas pagaliau turi ir savo simfoninį orkestrą. Atsirado galimybė formuoti ir plėsti muzikinio gyvenimo tradicijas. Tai ypač svarbu miesto ir valstybės ateičiai, nes be kultūros tauta jos neturi. Kuo daugiau geros muzikos skambės įvairiuose Lietuvos miestuose, tuo ir visa šalis bus stipresnė. Sakoma, tvirta ta valstybė, kuri vienodą reikšmę teikia raidei, skaičiui ir natai. Tai trys vertybės, kurias reikia branginti ir puoselėti. Deja, Lietuvoje dėmesio natai, t. y. kultūrai, labai trūksta. Galime tik pavydėti savo kaimynams latviams ir estams, kurie sugebėjo mokymo programose muzikos dalyką prilyginti matematikai ir bendrojo lavinimo mokyklose turėti net dvi savaitines muzikos pamokas. Todėl ten klesti muzikos kolektyvai, rengiamos įspūdingos muzikos šventės – valstybė sudaro tam sąlygas. Lietuvoje jau jaučiame suardytos nuoseklios muzikinio ugdymo sistemos pasekmes, į aukštąją muzikos mokyklą ateina gerokai silpniau pasirengę abiturientai.

- Koks Jūs pedagoginiame darbe? Ar esate griežtas studentams?

- Esu įsitikinęs, kad studentų nereikia tempti į auditoriją, aš jiems tik atidarau duris. O ar pro jas įeiti, sprendžia jie patys. Bet jei jau ateina ir pareiškia norą mokytis, tada stengiuosi duoti viską, ko jie iš tų mokslų tikisi. Jei žmogus turi savo siekių, savo pageidavimų, mūsų uždavinys – jam padėti tapti muziku. Jei jau studentas įstojo mokytis, turėtų žinoti, ko jis nori, ko siekia, ką studijuoja.

- Muzika Jums - darbas. O ką veikiate, kai nedirbate?

- Laisvalaikio neturiu. Aš nuolat esu muzikoje. Atrodytų, laisvalaikis – kai nesu filharmonijoje. Bet tada būnu VDU Muzikos akademijoje. O jei ne Muzikos akademijoje, tai savivaldybėje (P. Bingelis – Kauno miesto savivaldybės tarybos narys), jei ir ne ten, tai kokioje nors perklausoje.

- Tai gal bent keičiasi muzikos pobūdis - su viena dirbate, su kita ilsitės?

- Muzika yra bloga ir gera. Aš stengiuosi klausytis tik geros muzikos, blogai nėra laiko. O gera muzika – ta, kuri paremta kokiomis nors dvasinėmis vertybėmis, tai, kas šimtmečių patikrinta. Kad ir lietuvių liaudies dainos. Fantastika, kiek jų daug yra! Mes Lietuvoje jas po truputį pamirštame, jos dingsta iš repertuarų. Nežinau, kodėl žmonės nelabai jas mėgsta. Štai Estijoje baigdamas mokyklą abiturientas privalo mokėti ne mažiau kaip 60 liaudies dainų. Užtai ten labai gyvos tradicijos. Pas mus, deja, nuo liaudies dainų tolstama.

- Bendravote su daugybe iškilių muzikos pasaulio asmenybių. Kokios svarbios patirties pasisėmėte iš jų? Ką laikote savo mokytoju?

- Man teko studijuoti Leipzige, ten susipažinau su dirigentu Kurtu Masuru. Dabar jam bus jau per 80 metų. Tai vokiečių dirigavimo mokyklos atstovas. Iš jo, kiek leido mano sugebėjimai, daug pasimokiau. Apskritai iš kiekvienos iškilios asmenybės galima daug ko pasimokyti. Nebūtina iš muzikų – tai gali būti ir rašytojai, poetai, dailininkai. Iš

visų jų galima pasisemti patirties, žinių. Nes tai yra vertybės. Man teko garbė bendrauti su šviesaus atminimo Justinu Marcinkevičiumi – tai neišsemiamas įvairių minčių šaltinis, toks gilus, toks prasmingas!

- Seniai domėtės joga. Kaip ji padeda kasdieniame gyvenime ir darbe?

- Joga padeda visose gyvenimo srityse. Ji moko atsipalaiduoti, susikaupti, susikoncentruoti į savo mintis – tada aiškėja, ką nori daryti. Tik su ja reikėtų elgtis atsargiai, nes nepataikius pratimų galima organizmui ir pakenkti. Svarbiausia daryti ne kuo įvairesnius pratimus, bet pasirinkti tuos, kurių tikrai reikia. Joga nuostabiai ugdo valią. Galima pratimus daryti 1 ar 2 kartus per savaitę, bet tada rezultato tikėtis neverta. O štai įpratus juos daryti beveik kiekvieną dieną, pokyčiai aiškiai juntami. Mane patį domėtis joga paskatino dar jaunystėje užklupusios sveikatos problemos. Vokietijoje susipažinau su žmonėmis, kurie praktikavo gydomąją jogą. Nuo 1975 metų pradėjau ją praktikuoti ir aš, tuomet baigėsi visos ligininės ir ligos. Teko pakeisti ne tik gyvenimo būdą, bet ir mitybą, nors vegetaru netapau. Jau daug metų nevalgau kiaulienos, vengiu sunkių patiekalų.

- Tikriausiai joga padeda ir atsipalaiduoti, įveikti nerimą prieš einant į sceną?

- Jaudulys prieš žengiant į sceną būna visada. Jei atlikėjas eina į sceną nesijaudindamas, jam nėra ko ten eiti. Publika laukia jaudulio virpesių. O jei atlikėjas išėjo ir nesijaudina, tada net ir žiūrėti į jį nelabai įdomu. Norint parodyti ką nors publikai, scenai reikia atsiduoti visa savo esybe. Scena – pati švenčiausia vieta, ji nemėgsta melo. Jei jis atsiranda, tai labai matyti. Scenoje, kaip ir meilėje, reikia būti atviram.

- Kokie artimiausi ateities planai?

- Kaip sakė Markas Tvainas, žmogus yra didis savo sumanymais, bet ne jų įgyvendinimu. Taigi planus reikia kurti taip, kad juos būtų galima įgyvendinti. Artimiausiu metu turiu daug suplanuotų koncertų, kai kurie jų – tikrai didelių užmojų. Jau šiais metais Lietuvos nacionaliniame operos ir baleto teatre atliktas sausio 13-ajai skirtas kūrinys – A. Dvořáko „Requiem“ (kartu su LNOBT choru). Tai buvo labai didelis įvykis! Dalyvavome vasario 16-ajai, kovo 11-ajai skirtuose koncertuose. Taip pat įvyko ir mano jubiliejui skirtas koncertas – vasario 22 dieną Kauno valstybinėje filharmonijoje su Kauno miesto simfoniniu orkestru ir Kauno valstybiniu choru atlikome Ludwigo van Beethoveno Simfoniją Nr. 7 bei Camille'io Saint-Saënso oratoriją „Tvanas“.

Ant mano darbo stalo guli žymaus japonų kompozitoriaus Atsuhiko Gondai partitūra, kurią turėtume parengti kitų metų pradžioje. Kauną su Japonija sieja Ch. Sugiharos vardas, šis kūrinys tarsi jungia dvi tolimas kultūras, kurias suartina ne tik Sugihara, bet ir M. K. Čiurlionis. Į koncertą žada atvykti pats autorius, tai turėtų būti viena ryškiausių kitų metų premjerų.

Laukdamas artėjančio choro jubiliejaus, mąstau apie vieną esminių dalykų meno kolektyvo gyvenime – kokybę. Tai bene sudėtingiausias uždavinys ir iššūkis vadovui, kuris turi atsiduoti šiam darbui, net ne darbui, bet pašaukimui. Choro skambėjimo kokybei svarbu ne tik dirigento talentas, bet ir medžiaga, su kuria jis dirba, šiuo atveju

- choristų balsai. Lietuvoje iki šiol niekas nerengia choro artistų, todėl net ir gerą vokalinį pasirengimą turintys dainininkai susiduria su naujais iššūkiais - ansambliniu dainavimu, intonavimo specifika. Taigi nuo choro vadovo priklauso bendras choro skambesys, spalva, intonacinė švara.

- Ko palinkėtumėte sau ir Lietuvos kultūrai?

- Noriu tikėti, kad ateityje valstybės ir išrinktų politikų požiūris į kultūrą keisis, kad atsirastų pagarba natūrai - muzikai, literatūrai, dailei ir kuriantiems menininkams.

Petro Bingelio jubiliejui - Kauno valstybinio choro premjeros

2013 m. gegužės 2 d. Kauno valstybinėje filharmonijoje, gegužės 4 d. Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje Kauno valstybinis choras ir Lietuvos kamerinis orkestras, diriguojami Petro Bingelio, atliks unikalią programą, kurioje skambės XVIII-XIX amžių sandūroje kūręs Josepho Haydno sakralinės muzikos šedevras „Missa in tempore belli“, XX a. rusų muzikos genijaus Igorio Stravinskio Kantata moterų balsams bei šiandien kuriančio mūsų gyvojo klasiko Broniaus Kutavičiaus „Dzūkiškos variacijos“. Būtent pastarasis kūrinys pasirinktas pabrėžiant, kad maestro P. Bingelio talentą, jautrumą ir meilę muzikai ugdė gimtoji Dzūkija.

„Missa in tempore belli“ (Karo mišias) J. Haydnas parašė 1796 m. Eizenštate, Austrijai aktyviai angažuojantis į karinę kampaniją, lydėjusią visą Europą išjudinusių Didžiosios Prancūzų revoliucijos įvykius. Haydnas, pasižymėjęs giliu religingumu, sukūrė keturiolika mišių ir kiekvienos partitūros rankraštį baigdavo įrašu: „Tegul bus pagarbintas Dievas“.

„Missa in tempore belli“ premjera įvyko 1796 m. gruodžio 26 d. Vienoje, pijorų vienuolijos Švč. Mergelės Marijos bažnyčioje. Kartkartėmis kūrinys vadinamas „Paukenmesse“ (Litaurų mišios) dėl timpanų panaudojimo orkestruotėje. Teigiama, kad pagrindinis kompozicijos tikslas - išreikšti pasipriešinimą karo nešamiems neramumams, įtampai, taikos siekį.

Kantatą dviem solistams, moterų chorui ir kameriniam orkestrui Igoris Stravinskis parašė 1951-1952 metais, netrukus po vienos iš paskutinių, o apimtimi - didžiausios operos „The Rake's Progress“ (1951 m.) sukūrimo. Kantatos tekstui panaudota keturių nežinomų XV-XVI a. britų poetų lyrika.

Parengta pagal Rimanto Klevečkos, Lauros Barzdaitienės ir Dainoros Merčaitytės publikacijas